

Farkas Balázs

A PARTON MÉG EMLÉKEZHETÜNK

Monok István. Fotó: MTA

❖ A *Legvégül a tópart* című könyv értékes irodalmi, tudománytörténeti kötet, de ezzel aligha mondok bármi figyelemfelkeltőt. Sokkal érdekesebb az a folyamat, ahogyan ez a könyv létrejött,

mert akármilyen képtelenségnek tűnik is, mégiscsak itt kell keresnie minden értelmiséginek a tanulságot, vagy még inkább: egyfajta alkotói bölcsességet.

Jeles tudósokról ugyanis gyakorta születik életrajzi kötet, de az ritkaság, hogy egy olyan unoka emlékezzen meg nagyapjáról, aki a legnagyobb alázattal és munkabírással önszorgalomból hoz létre egy könyv-terjedelmű szöveget. Nem mondok életrajzot, sem önéletrajzot, mert a kötet formátuma speciális: első személyben írt regényes életrajz, ahol az író éppen nem azonos a kötet szubjektumával. Az író jelen esetben a nagyszerű életpályát bejáró példakép unokája.

A kötet *Rózsa György* életútját követi, aki a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának és az ENSZ genfi könyvtárának főigazgatója volt. A közgazdaságtudomány doktora, címzetes egyetemi tanár. Diplomata. Szak- és szépíró. Könyvtáros. A szó minden pozitív jelentésében értelmiségi. És így tovább; nehéz mindezt kifejtteni egy bekezdésben.

Rózsa Dávid. Fotó: MTA

Murányi Lajos. Fotó: MTA

Még a könyv bemutatója kapcsán szervezett, nagyjából egyórás megemlékezés is kevésnek tűnt, pedig a felszólalók mindenképpen érettebb értelmiségiek: *Monok István, Csurgay Árpád, Murányi Lajos*. Ők persze csak a „hivatalos” felszólalók voltak. A közönségből felállva újabb emlékezők idéztek fel egy-egy újabb anekdotát.

Rózsa Dávid az anyagot a nagyapjával készített interjúk, jegyzetek alapján állította össze. Több év munkája volt ez, ami alatt ő maga is hasonló pályára lépett: jelenleg a Központi Statisztikai Hivatal Könyvtár főigazgató-helyettese. Látszik, hogy nagyapja életműve itt folytatódik, és hogy ez a szellemi hagyaték a lehető legjobb kezekben van. Egy ilyen alkotói gesztus, mint ez a könyv, bizony sokatmondó.

A könyvbemutató során Rózsa Dávid rátapintott az értelmes alkotói lét kulcsára, amikor leszögezte: vannak a történelemben megcáfolhatatlan, vitathatatlan tények, ámde ezek értelmezései szubjektívek, és így több történelmi igazság létezhet egymás mellett. Nagyapa és unoka többször vitakoztak bizonyos történelmi kérdések megítélésén, mégsem jelentett ez akadályt a könyv létrejöttében. A megértés, a másik gondolati világának elfogadása, a különböző vélemények kategorikus elválasztása és részrehajlás nélküli, teljes bemutatása egy olyan lépés itt, amelyet törvényként kellene követnie minden tudós-nak, könyvtárosnak vagy szépírónak. Gyakorlatilag minden embernek.

Tanulságos, ahogy Rózsa Dávid felismeri, hogy bár nagyapja, Rózsa György

harminchat éven át töltötte be a főigazgatói posztot, mégsem lett belőle „sivár lelkivilágú hatalomtechnikus”. Hogy „kisebb-nagyobb szabadságmegvonások, egzisztenciális ellehetetlenítési kísérletek ellenére volt képes értelmes és alkotásokban gazdag életet élni – be tudta lakni Európát, be tudta lakni a huszadik századot”. És ez végül arra biztatta az unokát, hogy próbálja ő is a saját létezésének tartományait belakni.

Itt van a lényeg: nem az életrajzi anyag *életrajziségében*, hanem abban a tényben, hogy ez az életpálya hasonló életpályákat inspirál, mások életére hat (ahogy ezt a különböző felszólalók is bizonyítják). Azért jó ez a könyv, mert megmutatja, milyen egy gazdag, prog-

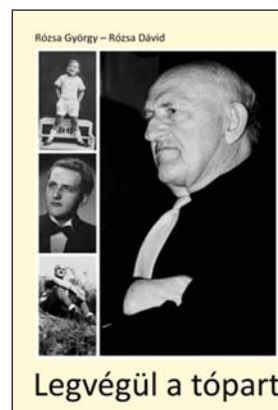
resszív tudományos karrier, és hogy egy ilyen élet még a huszadik század zivataribaiban is képes volt virágozni. Ezzel párhuzamosan megmutatja azt az alázatot, amellyel az újabb generáció feldolgozhatja, folytathatja a korábbi generációk eredményeit.

Mit csinál egy jó könyvtáros? – tehetjük fel a kérdést. A kötet két szerzője kétféle választ ad, az alkotás és a megőrzés keresztmetszetében ugyanis a szakma egy kitűnő panorámája tárul elénk, ahol a kiválóság megmutatkozik mind a történeti főrészen, mind a bámulatosan precíz függelékben.

Tanulságos, fontos könyv tehát ez a szakmának, mégis, őszintén remélem, hogy tartalmát és megírásának tanulságait szélesebb körökben is megismerik, értékelik majd. Példaképekre ugyanis

minden tudományágban és művészetben szükség van, itt pedig (egy áráért) azonnal kapunk kettőt is.

A könyvet a MTA-KIK konferenciatermében mutatták be 2015. március 4-én. ■

Rózsa György – Rózsa Dávid (2015): Legvégül a tópart. (Ön)életrajz két kézre. Budapest, MTA KIK, KSH Könyvtár. 262 o.

